

**Petra Kanasugi
Kurihara Sachiko
David Labus
Morita Mamoru**

**JAPONSKÁ
SLOVESA
V PŘÍKLADECH**

KAROLINUM

Japonská slovesa v příkladech

Petra Kanasugi
Kurihara Sachiko
David Labus
Morita Mamoru

Recenzovali:
Dita Nymburská, Ph.D.
Martin Tírala, Ph.D.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Praha 2022
Obálka Jan Šerých
Sazba David Labus
Druhé, rozšířené vydání

© Univerzita Karlova, 2022
© Petra Kanasugi, Kurihara Sachiko,
David Labus, Morita Mamoru, 2022

ISBN 978-80-246-5423-2
ISBN 978-80-246-5463-8 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Úvod	5
Jednoduchá slovesa	15
Složená slovesa	437
Gramatický oddíl	595
Syntaktická složená slovesa	
Gramatické konstrukce se slovesným přechodníkem	
Seznam hesel	611

Úvod

Japonská slovesa v příkladech vznikla důkladnou revizí a podstatným rozšířením předcházejícího výukového materiálu – *Příručky japonských sloves*, vydané v roce 2008. Věříme, že *Příručka* plnila svou roli praktického výukového i samostudijního materiálu, a to i mimo Ústav Dálného východu FF UK, nicméně cítili jsme potřebu ji zpřesnit a rozšířit. Pro tuto myšlenku jsme získali také dva kvalifikované lektory japonského jazyka, vysílané na FF UK nadací The Japan Foundation, kteří v autorském týmu zajišťovali výběr vhodných větných příkladů a zaručili mimo jiné aktuálnost užitého jazyka.

První vydání *Japonských sloves v příkladech* obsahovalo oddíl tzv. jednoduchých sloves (単独動詞 *tandoku dóši*), například 取る *toru*, „brát“, k nimž jsme nově zařadili i tzv. složená slovesa (複合動詞 *fukugó dóši*), například 受け入れる *ukeireru*, „přijmout“. Jako bonus jsme přidali Gramatický oddíl, prostřednictvím něhož mohou čtenáři hlouběji proniknout do gramatiky japonských sloves – například v něm najdou přehled základních a velmi frekventovaných gramatických struktur s přechodníkovým tvarem a kategorizaci syntaktických složených sloves. V mezidobu se nám sešla řada podnětů k dalšímu rozšíření a doplnění hesel na základě kritéria frekvence výskytu, provedli jsme rovněž některé dílčí opravy a zpřesnění.

Nyní tedy předkládáme toto 2., rozšířené a opravené vydání a doufáme, že se opět stane vhodným pomocníkem při pasivním i aktivním studiu japonštiny a že si najde své uživatele jak mezi úplnými začátečníky, tak i mezi pokročilejšími studenty.

Japonská školní gramatika označuje slovesa za autosémantická, ohebná slova, která mohou nabývat funkce přísudku. Tyto základní vlastnosti sice slovesa sdílejí s ostatními predikativy (tzv. I-přídavnými jmény, NA-přídavnými jmény a sponovým přísudkem), ale po formální, funkční i významové stránce vykazují největší rozmanitost a představují v rámci japonského jazyka naprosto klíčovou kategorii.

Po formální stránce slovesa disponují nejširším systémem konjugace,¹ který zahrnuje způsob, rod, čas, polaritu, zdvořilost a epistemickou a evidenční modalitu. Jednotlivé gramatické významy jsou vyjadřovány zpravidla příponami a koncovkami, které se váží na slovesné kmeny v pěti paradigmatech. (viz Struktura hesla – Záhlaví hesla 3.)

---

¹ V závislosti na své sémantice nemusí každé sloveso disponovat všemi konjugáčními tvary nebo vstupovat do všech gramatických konstrukcí (např. slovesa s významem mimovolní aktivity (např. *dekiru*) neutváří rozkazovací způsob apod.; slovesa s významem existence (*iru*) nevytváří konstrukci TE-IRU apod.).

V rámci věty mohou slovesa nabývat funkce koncového přísudku hlavní věty (koncový tvar), přísudku souřadně spojených vět (I-kmen, přechodník, alternativ), přísudku vedlejší věty (podmínkový, přípustkový tvar) a přívlastku (přívlastkový tvar). Ve všech těchto funkcích jsou slovesa schopna vázat jednotlivé argumenty dle svého valenčního rámce (viz Struktura hesla – Záhlaví hesla 3) a Struktura hesla – Valenční struktura) a volná doplnění. Usouvztažňují tak jednotlivé části věty v organický celek, a proto jsou jejím centrálním prvkem. Různé tvary sloves používané mimo základní slovesné funkce mohou postupně konvertovat k jiným slovním druhům, např. podstatným jménům (喜び *jorokobi* „radost“, 話 *hanaši* „příběh“ apod.), příslovcím (např. 喜んで *jorokonde* „rád“, 飛んで *tonde* „rychle“ apod.), nebo ve spojení s partikulemi vytvářet složené partikule (např. に基づいて *ni-motozuite* „na základě“, を問わず *o-towazu* „bez ohledu“ apod.). Tato užití v zásadě nejsou slovesná, a proto je v rámci příkladů uvádíme pouze velmi okrajově, tam, kde jsme vyhodnotili uvedený příklad jako zvlášť přínosné pro studium japonštiny.

Japonská jednoduchá slovesa mají často velmi široký význam, který může být blíže specifikován povinným doplněním (匂いがする *nioi ga suru* „být cítit“, 電話を掛ける *denwa o kakeru* „telefonovat“) nebo příslovečným určením (ざーざー降る *zázá furu* „lít (o dešti)“, びしょびしょ濡れる *bišobišo nureru* „promoknout“). Dalším zásadním prostředkem zúžení, zpřesnění významu slovesa je pro aglutinační japonštinu přirozené skládání (複合). Přitom jako složená slovesa označujeme slova obsahující dva a více² plnovýznamových morfémů, která plní funkce typické pro sloveso. Nejčastějšími kombinacemi při skládání jsou: I-kmen slovesa napojený na jiné sloveso (追いつく *oicuku* „dohnat“, 話しかける *hanasikakeru* „oslovit“), podstatné jméno napojené na sloveso (心かける *kokorogakeru* „pokusit se“, 目覚める *mezameru* „vzbudit se“), příslovce nebo jeho část napojená na sloveso (ふら下がる *burasagaru* „viset“, 苛立つ *iradacu* „být iritován“) a kořen přídavného jména napojený na sloveso (近づくと *čikazuku* „přiblížit se“, 近寄る *čikajoru* „přiblížit se“). V příručce se věnujeme výhradně první skupině.

Ani tato skupina složených sloves (I-kmen slovesa + sloveso) však není zdaleka uniformní, naopak rozpadá se do dvou základních skupin tzv. syntaktických složených sloves (統語的複合動詞) a tzv. lexikálních složených

---

² Vyskytují se i složená slovesa, která obsahují i tři lexikální kmeny (引っぱり出す *hipparidasu* „vytáhnout“, 引きずり込む *hikizurikomu* „zatáhnout“), která mohou být samozřejmě dále rozšířena syntaktickým skládáním (např. 引っぱり出すすぎる *hipparidašisugiru* „příliš vytáhnout“, 引きずり込みそこなう *hiki-zurikomisonau* „nepodařit se vtáhnout“).

sloves (語彙的複合動詞), která se mohou dále dělit na lexikální složená slovesa vyjadřující propoziční obsah (主題関係複合動詞) a lexikální složená slovesa vyjadřující široce pojatý vid (アスペクト複合動詞).³

U syntaktických složených sloves nese sloveso na druhé pozici (V2) gramatický význam (vid apod.), který se netýká primárně tolik vlastního obsahu prováděné aktivity, trvajícího stavu apod., ale spíše způsobu, jakým tento obsah probíhá. Relativní volnost spojení V1 a V2 dokládá také charakteristická vlastnost této skupiny, a to možnost užít V1 ve tvaru pasiva (嘘を言われ始めた *uso o iwarehadžimeta*, „začali mi lhát“), kauzativa (食べさせ忘れた *tabesasewasureta*, „zapomněl jsem dát najíst“) honorifického opisu (お飲みになり終わった *onomi-ninariowatta*, „přestal pít“ *uctivě*) nebo použít substituci (そうし始める *sósihadžimeru*, „začít s tím“). Vytváření syntaktických složených sloves je do velké míry produktivní,⁴ omezené pouze sémantickou kompatibilitou významů sloves V1 a V2. Skupinu sloves, která se v rámci syntaktických složených sloves objevují na pozici V2, najde čtenář i s příklady užití v části Syntaktická složená slovesa a jejich přehled dle kmenových významů v tabulce Přehled syntaktických složených sloves.

Lexikální složená slovesa se rozpadají na dvě skupiny. Do první skupiny lexikálních složených sloves (vyjadřující propoziční obsah) patří slovesa jako například 踏み潰す *fumicubusu* „rozšlápnout“, která spojují dva slovesné kmeny za účelem přesnějšího určení obsahu označovaného významu. Přitom V1 (踏む *fumu*, „šlápnout“) blíže určuje způsob provedení apod. V2 (潰す *cubusu*, „roz-máčknout“). Do druhé skupiny lexikálních složených sloves (vyjadřující vid) patří slovesa jako například 晴れ渡る *harewataru*, „být úplně jasno/být vymeten o obloze“, ve kterých V2 (渡る *wataru*, zde „od obzoru k obzoru“) doplňuje informaci o průběhu V1 (晴れる *hareru*, „být jasno“). Lexikální složená slovesa obou skupin jsou předmětem části Lexikální složená slovesa.

Je na místě zde upozornit na velkou variabilitu jednotlivých sloves a potřebu posuzovat při klasifikaci každé složené sloveso separátně. Například sloveso 出す *dasu*, „vyndat“ je ve složeném slovese 引き出す *hikidasu*, „vytáhnout“ (jde o lexikální složené sloveso vyjadřující propoziční obsah) použito plnovýznamově, označuje prováděnou aktivitu „tažením vyjmout“, ale ve složeném slovese 走り出す *haširidasu*, „vyběhnout“ (jde o syntaktické složené sloveso) je použito pro označení vidového významu počáteční fáze děje „začít (běžet)“. Toto užití *dasu* je možné libovolně, téměř bez omezení kombinovat s I-kmeny jiných sloves.

---

³ viz Kageyama 1999, 2013 apod.

⁴ V části Syntaktická složená slovesa používáme pro označení sloves, u kterých je produktivita, a tedy skupina možných V1 omezena, značku 低.

Ještě zajímavějším příkladem je sloveso 走りこむ *haširikomu*. Pokud je použito ve významu „vběhnout (do prostoru)“, je lexikálním složeným slovesem, ve kterém V1 a V2 vyjadřují společně propoziční obsah, ale pokud je použito ve významu „naběhat (natrénovat)“, je lexikálním složeným slovesem, ve kterém V2 vyjadřuje vid. V prvním případě je „řídícím slovesem“ V2, ve druhém V1. Tato polysémií situace je také důvodem, proč pozorný čtenář v sekci Složená slovesa najde u hesla lexikálního složeného slovesa příležitostně i užití odpovídající syntaktickému složenému slovesu, např. 編み出す *amidasu*.

Další možností vyjádření gramatických významů je vedle skládání také kombinace přechodníku slovesa s dalším slovesem. V tomto případě již nejde o skládání, ale o gramatické konstrukce, nicméně vzhledem k jejich vysoké frekvenci výskytu uvádíme jejich přehled v části Gramatické konstrukce se slovesným přechodníkem. Pro vysvětlení toho, jak fungují další slovesné konstrukce, odkazujeme čtenáře na ryze gramatické příručky.

Struktura hesla

Pro snadnější orientaci a práci s publikací uvádíme ukázkou struktury hesla s vysvětlením jeho jednotlivých částí:

tomonau 伴う 《自、他、五段》	záhlaví hesla
《自動詞》	
1 <i>nést s sebou, být doprovázen</i> <i>jev</i> ◆ 同時に起こる、生じる。	významová rovina překlad, definice
◆ 事 はが 事 にを 伴う	valenční rámec
¶ 権利は責任を伴う。Právo s sebou nese odpovědnost。¶ この仕事には危険が伴っている。Ta práce představuje určitá nebezpečí。	větné příklady
《他動詞》	
2 <i>být doprovázen, vzít s sebou</i> ◆ 一緒に行く、連れて行く。	
◆ 人 はが 人 を 伴う	
¶ 部下を伴って取引先へ行く <i>být doprovázen na jednání podřízeným/-i</i>	

Záhlaví hesla

Má tyto části:

- 1) Přepis čtení slovesa do standardní české transkripce. V případě homonymie jednotlivá hesla rozlišujeme horním indexem, např. *fureru*¹ 触れる a *fureru*² 振れる. Zcela výjimečně uvádíme i přepis do hiragany, je-li nepravděelný, např. 凍る(こおる) „mrznout“.

2) Znakovou podobu. V některých případech uvádíme v závorkách i další znakové varianty, přičemž odlišení užití jednotlivých znaků ukazujeme na konkrétních případech, viz např. *hakaru*³ 計る, s. 94.

3) Údaje o tranzitivitě se nacházející v dvojitých lomených závorkách. Znak 自 je zkratkou z pojmu 自動詞 (*džidóši*) a znamená, že sloveso je intranzitivní (nepřechodné), 他 (zkráceno z 他動詞 *tadóši*) označuje slovesa tranzitivní (přechodná). Ve výjimečných případech, jako je výše uvedené *tomonau*, může mít sloveso jak tranzitivní, tak intranzitivní užití, zpravidla odpovídající různým významovým rovinám.

Po údaji o tranzitivitě následuje zařazení slovesa do konjugačního paradigmatu. Pracujeme se základní japonskou klasifikací na pětistupňová slovesa (zkratka 五段 *godan*) – někdy také nazývaná U-slovesa, dolní a horní jednostupňová slovesa (下一段 *šimo ičidan*, 上一段 *kami ičidan*) – někdy také souhrnně nazývaná RU-slovesa – a nepravidelná slovesa (カ変 *sahen*, 力変 *kahen*).

4) Šipka ⇔ označuje tranzitivní párovost. V případech, kde je to možné, uvozuje šipka sloveso stejného kořene, ale opačné tranzitivity, než jakou má dané heslo. V drtivé většině případů jsou slovesa ve všech svých významech buď tranzitivní, nebo intranzitivní, výše uvedený příklad *tomonau* je v tomto směru výjimečně ambivalentní. V případě, že se daná tranzitivita týká pouze některých dílčích významů slovesa, tranzitivní párovost vyznačujeme přímo u jednotlivých významů, například u slovesa *kudaru*, viz s. 207.

Významová rovina

Obsahuje:

- 1) Význam v dané významové rovině, uvedený kurzivou. Upozorňujeme, že v některých případech, zvláště když je význam japonského slovesa velmi široký, jde spíše o výklad významu než o jednoznačný překladový ekvivalent. Ve velké většině případů se ovšem zastřešující význam kryje s překladem, uvedeným v následujících konkrétních větných příkladech.
- 2) Vysvětlení významu v japonštině pro pokročilejší čtenáře, které je v některých případech výstižnější a elegantnější než čeština.

Při uvádění významových rovin jsme se pro udržení přehlednosti zpravidla snažili spíše sdružovat podobné či příbuzné významy a nezdůrazňovali jsme drobné nuanční odlišnosti, které jsou předmětem popisu lexikálních slovnfků.

Valenční rámec

Má přehledně schematizovat užití slovesa tj. vázané argumenty slovesa a vazebné partikule. Uvádění valenční struktury je jedním z hlavních odlišností od slovníkového zpracování – záměrem publikace je dát pokud možno vyčerpávající přehled o vazebných možnostech jednotlivých sloves, ať jsou zprostředkovány pomocí jednoduchých či složených pádových partikulí, kontextových partikulí, funkčních spojení typu ように apod., nebo např. adverbálních výrazů. Přesto nebylo vždy možné uvést ve schematické formě všechny valenční rámce, jejich varianty se někdy objevují přímo mezi větnými příklady.

Lomítko označuje případy zpravidla dvojího, výjimečně trojího možného užití partikulí. V principu jsme se snažili uvést všechny možné varianty. Dále jsme specifikovali, zda dané argumenty slovesa mají charakter člověk 人, věc – zde rozlišujeme mezi konkrétní 物 a abstraktní 事 -, skupina 組織 apod. V některých specifických případech konkretizujeme argumenty slovesa, protože obecnější významy se zpravidla nepoužívají. Např. u slovesa *makeru* 負ける na s. 225 v prvním významu „prohrát“ uvádíme přímo 試合 „zápas“ / 相手 „soupeř“, tj. nikoli obecnější a standardní 事 „abstraktní věc“ / 人 „člověk“.

V některých výjimečných případech (například u slovesa *aoru* 煽る, s. 30) uvádíme informaci o aktivitě a pasivitě slovesa, a to buď výslovně, nebo ji naznačujeme tvarem slovesa v dané valenční struktuře.

U složených sloves neuvádíme valenční strukturu, neboť ta nebývá tak čitelná a vzhledem k relativně menšímu počtu významových rovin by spíše snižovala přehlednost hesla. Valenční rámec složeného slovesa navíc v zásadě vždy kopíruje valenční rámec řídicího slovesa, takže je možné jej případně dohledat v části věnované jednoduchým slovesům.

Nicméně valenčním rámcům doporučujeme věnovat dostatečnou pozornost již vzhledem k jejich častým odlišnostem v japonštině a v češtině.

Větné příklady

Větné příklady sestávají ze sousloví, jednotlivých frází, neúplných i úplných vět. Při volbě formy příkladu jsme se snažili vycházet z míry přírůsnosti úplného větného příkladu. Tam, kde bylo třeba jasnějšího časového či jiného upřesnění či zasazení do širšího kontextu, aby informace dávala smysl, jsme volili úplnou větu, jinde jsme se omezili na jednoduchou frázi. Dalším rozhodujícím kritériem při tvorbě příkladů byla jejich přirozenost v japonštině. To však někdy paradoxně vedlo k více či méně neohrabaným pokusům o český ekvivalent. V některých případech je japonský příklad význačný a uvedený český ekvivalent je jen jedním z možných interpretací. V takových případech jsme dbali na výběr bez dalšího kontextu nejpravděpodobnější interpretace. Obecným pravidlem při řazení příkladů bylo postupovat od jednoduchých a konkrétních příkladů k obecnějším, respektive okrajovějším.

V některých případech, např. u užití sloves, u nichž není jasné, zda jsou stavová, či dějová, jsme volili příklady, které zřetelně ukazují časový aspekt – průběhovost či dokonavost –, protože v těchto aspektech existují mezi japonštinou a češtinou podstatné rozdíly.

Jelikož japonština je jazykem odkazujícím ve větší míře na kontext než čeština, v některých případech jsme cítili při překladu potřebu bližšího vysvětlení, které je odlišeno malým, sedmibodovým fontem. Pokud toto vysvětlení jde nad rámec japonského originálu, ale je možné je organicky zapojit do české věty, je odlišeno pouze velikostí fontu. Pokud vysvětlení do české věty zapojit nejde, je navíc ohraničeno závorkami. Jiným problémem byla identifikace gramatických osob v japonských příkladech – většina příkladů se dá přeložit v několika různých osobách, většinou jsme vybrali pouze jednu z možností. V tomto smyslu jsme se snažili rozlišovat zpravidla mezi první osobou singuláru a ostatními, což je v japonštině nejpodstatnější rozdíl.

Dalším problémem byla otázka formy upozornění na zásadní valenční odlišnosti mezi oběma jazyky. Například v češtině jsme zvyklí, že „někdo někomu s něčím pomůže“, zatímco japonština pokud možno osobu jakožto nepřímý předmět nezdůrazní, a když ano, uvede ji jako přímý předmět v akuzativu (viz sloveso *teudau* 手伝う, s. 387). Nakonec jsme se rozhodli na tyto rozdíly explicitně neupozorňovat, nýbrž pouze implicitně naznačit několika příklady míru překrytí vaznosti v obou jazycích.

Ve větných příkladech jsme neváhali použít hojně znaky. Tam, kde se jednalo o znaky méně frekventované, jsme doplnili dolním indexem čtení, jinde jsme předpokládali, že v případě potřeby si čtenář čtení a případně i význam dohledá sám ve znakovém slovníku. Některé pojmy z oblasti běžných reálií jsme však použili bez vysvětlujících poznámek (například *genkan* blíže nevysvětlujeme), některé, například *dohjó* jako zápasistiše v sumó, naopak ano.

Použité značky a symboly

Pro jejich použití jsme se rozhodli všude tam, kde bylo třeba zvýraznit nějakou informaci o funkci či gramatickém aspektu nebo kde se nám zdálo vhodné zvýšit přehlednost.

...² horní index pro přehlednost odděluje homonymní slovesa.

《 》 lomené závorky obsahují údaje o tranzitivitě a konjugaci.

⇔ oboustranná šipka naznačuje tranzitivní párovost.

◆ kosodélník zpřehledňuje vysvětlení významu.

¶ znak pro konec řádku přehledně odděluje jednotlivé větné příklady v rámci hesla.

～ vlnovka označuje vynechanou část slova, zpravidla slovesa, z něhož se uvádí obvykle pouze přípona či koncovka.

..., nebo 。 。 。 tři japonské tečky naznačují pokračování věty.

文 ohraňovaný znak pro „text“ označuje vynechanou část věty, která může končit např. přechodníkem, což je naznačeno takto: 文て.

慣 zkratka z 慣用句 označuje idiomatické, ustálené spojení.

低 z 低生産性 označuje nízkou produktivitu V2 v rámci syntaktických složených sloves.

古 zkratka z 古い označuje zastaralý výraz.

敬 označuje zdvořilostní význam.

Poděkování

Japonská slovesa v příkladech zdaleka nejsou dílem pouze čtyř uvedených autorů. Bez nezištné pomoci a podpory kolegů a přátel bychom se publikaci sotva odvážili předložit čtenářské obci.

Trvalý a opakovaný dík patří všem, kdo se podíleli na přípravě předchozí Příručky japonských sloves, z níž mnohé zůstalo zachováno i v tomto vydání: Přes značné zásahy zůstává v japonském textu stále zřetelný přínos paní Harumi Yamada, paní Eri Aoi a zejména pana Kóšiho Hirajamy, kteří se výrazně podíleli na výběru a přípravě japonských větných příkladů. Neměnili jsme v zásadě koncepční přístup, proto v tomto směru vyjadřujeme dík i kolegovi Janu Sýkorovi, který přispěl cennými radami ohledně konstrukce hesel.

Použitá literatura

- Koizumi Tamocu, ed. 小泉保 (1989), *Nihongo kihon dóši jóhó džiten* 日本語基本動詞用法辞典, Tokio: Taišúkan šoten.
- Watanabe Toširó 渡邊敏郎, Edmund R. Skrzypczak, Paul Snowden, ed. (2003), *Kenkjúša, Šin'waei daidžiten* 研究社、新和英大辞典、第五版, 5. vyd., Tokio: Kenkjúša.
- *Daidžirin* 大辞林、第二版 (1995), 2. vyd., Tokio: Sanseidó.
- Šinmura Izuru, ed. 新村出編 (1998), *Kódžien* 広辞苑、第五版, 15. vyd., Tokio: Iwanami šoten.
- Himeno Masako 姫野昌子 (2003), *Fukugó dóši no kózó to imijóhó* 複合動詞の構造と意味用法, Tokio: Hicudži šobó.

- Kagejama Taró, ed. 景山太郎（編）（2013）, *Fukugó dóši kenkjú no saisentan – Nazo no kaimei ni mukete* 複合動詞研究の最先端—謎の解明に向けて, Tokio: Hicudži šobó.
- *Fukugó dóši no rekišikon* 複合動詞レキシコン, <http://vlexicon.ninjal.ac.jp>.
- *Fukugó dóši jórei détabésu* 複合動詞用例データベース, <http://csd.ninjal.ac.jp/comp>.
- *Šónagon kópasu* 少納言コーパス, <http://www.kotonoha.gr.jp/shonagon>.
- Kageyama, Taro (1999), Word Formation. In: *The Handbook of Japanese Linguistics*, ed. Natsuko Tsujimura, 297–325. Oxford: Blackwell.
- *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (1999), Praha: Academia.

Jednoduchá slovesa

abareru 暴れる 《自、下一段》

vyvádět, řádit i živel; splašit se ◆ 激しく、乱暴に動く。

◆ 人／動物 **は/が** 暴れる

¶ 酔って暴れる *řádit v opilosti* ¶ この辺は、暴走族 *bósózoku* がよく暴れ回る。
Po okolí tu často řadí gangy motorkářů. ¶ 馬は、音に驚いて急に暴れることがある。Kůň se někdy lekne nějakého zvuku a najednou se splaší.

abiru 浴びる 《他、上一段》

1 polít se, pokrýt se; vystavit se záření ◆ 体、表面などに水、ほこりをかぶる、受ける。

◆ 人／物 **が** (所 で) 水／放射能などを浴びる

¶ シャワーを浴びる *sprchovat se* ¶ 日光を浴びる *opalovat se* ¶ 放射能 *hóšanó* を浴びる *vystavit se radioaktivnímu záření*

2 být vystaven kritice, sklidit ◆ 人、世論から賞賛、批評を受ける。

◆ 人 **は/が** 批評などを浴びる

¶ 首相は新聞で激しい非難を浴びても、なかなか辞職しない。Premiér se nemá k odstoupení ani po ostré kritice v tisku. ¶ 評論家の注目を浴びた芝居 *šibai* hra poutající pozornost kritiky ¶ 賞賛 *šósan* を浴びている。Jeho vystoupení sklízí chválu.

abiseru 浴びせる 《他、下一段》

1 polít; zasypat, zavalit ◆ 水などを他人、ものにかける。

◆ 人 **は/が** 人／物に水などを浴びせる

¶ 人に頭から水を浴びせる *polít někoho od hlavy k patě vodou* ¶ 子供に水を浴びせられた。Děti mě polily vodou. ¶ その車は私のスカートに泥水を浴びせて去った。To auto mi blátem ohodilo sukni a zmizelo.

2 zasypat přen. ◆ 相手に対して、集中的に質問、批評、賞賛の言葉を発する。
¶ 社長は記者会見で激しい質問を浴びせられた。Prezident společnosti byl na tiskovce pod palbou ostrých dotazů. ¶ 敵に集中砲火 *hóka* を浴びせる *zasypat nepřítel soustředěnou palbou*

acukau 扱う 《他、五段》

1 manuálně zacházet ◆ 物、機械を操作する、また使用する。

◆ 人 **は/が** 物を **副詞** 扱う

¶ 化学製品を扱う *manipulovat s chemikáliemi* ¶ その携帯を乱暴 *ranbó* に扱うと、壊れるよ。Když s tím mobilem budeš zacházet hrubě, rozbiješ si ho. ¶ この刃物 *hamono* は、はがねも扱える。Tenhle nůž dokáže obrobit i ocel.

2 vést, přijímat zboží ◆ ものを受け付けて、あるサービスを施す。

◆ 人／組織／機械 **は/が** (所 で) 物／事 を 扱う

¶ 切符は隣の売り場で扱っている。Jízdenky vedou vedle v trafice. ¶ この窓口では、電報を扱っていない。U této přepážky telegramy nepřijímáme. ¶ 様々なデータを扱う pracovat s různými daty

3 věnovat se tématu, vyhodnotit ◆ 処理する。態度を見せる。取り上げる。

◆ 人／組織 **は/が** 出来事／事 を **副詞**として 扱う

¶ その事件は殺人事件として新聞で大きく扱われた。Noviny o té události obšířle psaly jako o vraždě. ¶ 博士論文では、人種差別問題を扱った。V doktorské práci jsem se věnoval otázce rasové diskriminace.

4 zacházet s člověkem ◆ 人を遇する。

◆ 人／組織 **は/が** 人 を **副詞**として 扱う

¶ 部下 buka を公平に扱う zacházet spravedlivě s podřízenými ¶ この店は客を客として扱わない。V téhle restauraci s hostem nejednají jako s hostem. ¶ なんでも彼女をそんなに冷たく扱うの？ Proč se k ní chováš tak chladně? ¶ 頑固 ganko で扱いにくい同僚 paličatý kolega, s nímž není snadné vyjít

acumaru 集まる 《自、五段》 ⇔ **acumeru** 集める

1 shromáždit se ◆ 多くの人、物が一箇所に寄り合う。寄り集まる。群がる。

◆ 人／生き物／物 **は/が** (所 から) 所／物 に 集まる

¶ 皆は彼の回りに集まった。Všichni se kolem něj shromáždili. ¶ まだ皆集まっていない。Ještě tu nejsou všichni. ¶ 新宿区の燃えるゴミはこの処理場に集まる。Do této spalovny se sváží spalitelný odpad z celé čtvrti Šindžuku. ¶ 集まった寄付金 nashromážděné příspěvky ¶ この展覧会には、一流の作品が集まっている。Na této výstavě jsou shromážděna prvotřídní díla.

2 soustředit (se) ◆ 人の気持ちが集中する。

◆ 関心など **は/が** 人／物／事 に 集まる

¶ 世間の関心が選挙の結果に集まった。Pozornost veřejnosti se soustředila na výsledky voleb.

acumeru 集める 《他、下一段》 ⇔ **acumaru** 集まる

1 shromáždít ◆ 寄せ集める、集合させる。

◆ 人／組織 **は/が** (所 から) 所 に 人／物 を 集める

¶ 寄付金を集める uspořádat sbírku ¶ ごみを集める svázet odpad ¶ 学生を運動場に集める svolat studenty na hřiště ¶ 犬が羊を一ヶ所に集めた。Pes sehnal ovce dohromady.

2 soustředit ◆ 人の関心、注目などをある対象に集中させる。

◆ 人／組織／出来事／物 **は/が** (人 から) 関心などを 集める

¶ 世間の批判を集めた選挙 volby, které sklidily kritiku u veřejnosti ¶ 人気を集める stát se populární ¶ 世間の大きな期待を集めた候補 kóho kandidát, který na sebe soustředil velká očekávání veřejnosti

adžiwau 味わう 《他、五段》

1 ochutnat, okusit, vychutnat ♦ 食事、飲み物の味を試す。また、試しながら、楽しむ。

♦ 人 は/が 飲み物などを味わう

¶ 様々なワインの味を味わう ochutnat různá vína ¶ 私たちは二人だけで、素晴らしい魚料理をゆっくり味わっていた。Jen ve dvou jsme si vychutnávali vynikající rybu.

2 obdivovat, vychutnat si přen. ♦ 鑑賞する。享樂する。

♦ 人 は/が 芸術品などを副詞 味わう

¶ 名作を味わう obdivovat slavná díla ¶ 滝の自然な美しさを静かに味わう tiše obdivovat přirozenou krásu vodopádu ¶ チャペックの作品には、味わうべきところがたくさんある。Z Čapkových děl si toho můžeme hodně odnést (pro poučení i pro zábavu).

3 zakusit ♦ 経験する。体験する。

♦ 人 は/が 事/心理 を味わう

¶ 旅の苦勞を味わう zakusit útrapy cest ¶ 失敗の悔 kaja しさを一度も味わっていないチーム tým, který ani jednou nezakusil hořkost porážky

afureru 溢れる 《自、下一段》

1 přetékat ♦ 一杯になって、外に出る。

a) ♦ 川/容器など から 水などが溢れる

¶ バスタブから湯があふれた。Přetekla vana.

b) ♦ 川/ふるなど は/が 雨などで溢れる

¶ 豪雨 góu で川が溢れた。Po přivalovém dešti se řeka rozvodnila.

2 být zaplněn/přeplněn, překypovat ♦ 空間に人、ものが多すぎる。

a) ♦ 空間/所 (に) は 人/物が溢れる

¶ 渋谷は、毎晩、車道にまで人があふれるほどにぎやかだ。Šibuja je každý večer tak živá, že lidé chodí i po vozovce. ¶ 市場には、物資があふれている。

Trh je přesycen zbožím.

b) ♦ 人/所 は/が 感情など/事 に/で 溢れる

¶ 彼女の表情は喜びに溢れていた。Překypovala radostí. ¶ 感謝の気持ちで溢れている být zaplaven pocitem vděku ¶ ヤナはあふれるばかりの印象を語った。Jana vyprávěla plná dojmů.

agameru 崇める 《他、下一段》

uctívat, zbožňovat ◆ 尊敬する。

◆ 人 は/が 人/物などを 神などと 崇める

『彼を一生の師と崇めるべきだ。Měl by sis ho vážít jako svého životního učitele/rádce.』 『神のように崇められるホッケー選手たち hokejisté uctívání jako bozi』 『神/祖先を崇める uctívat boha/předky』

agaru¹ 上がる [挙がる] 《自、五段》 ⇔ ageru¹ 上げる

1 vystoupit, vylézt; stoupat ◆ 低い所から高い所に移動する。登る。昇る。

a) ◆ 人/物 は/が (所 から) 所 に/へ 上がる

『屋根に上がる vystoupit/vylézt na střechu』 『陸に上がる vystoupit na břeh』 『プールから上がる vylézt z bazénu』 『エレベーターは 12 階に上った。Výtah vyjel do 12. patra.』 『気球が空に上がった。Balon vystoupal k obloze.』

b) ◆ 物/天体 は/が 上がる

『絵の右側が少し上がっている。Pravá strana obrazu je trochu výš.』 『遮断機 šadanki が上がるどころです。Závory se právě zvedají.』 『月が上がっている。Vyšel měsíc.』

2 stoupnout hodnota, pozice, cena, postupit ◆ 数量、数値、地位が高くなる。

a) ◆ 数量/事 は/が 数値 から 数値 に/まで 上がる

『物価が 3% あがった。Ceny vzrostly o 3%.』 『生産が 10% あがった。Výroba vzrostla o 10%.』 『生活費がどんどん上がっていく。Životní náklady postupně rostou.』 『下り坂でスピードが 130 キロに上がった。Z kopce rychlost stoupla na 130 km/hod.』 『温度は 2 時間で、38 度から 40 度まで上がった。Během dvou hodin stoupla teplota z 38 na 40 stupňů.』

b) ◆ 人 は 地位 から 地位 に (地位 が) 上がる

『娘の成績が次第に上がってきた。školní Výsledky mé dcery se postupně zlepšily.』 『高校に上がった。Postoupil na vyšší střední školu.』 『伊藤さんは課長から部長に地位が上がった。Pan Itó povýšil z vedoucího oddělení na vedoucího odboru.』

3 stačit částka, vyjít na ◆ ある金額ですませる。

◆ 事 は/が 金額 で 上がる

『披露宴 hiróen は 50 万円で上がるだろうか。Bude na svatební hostinu stačit 500 000 jenů?』 『旅費は安く上がる。Cestovní náklady vyjdou nízko.』

4 přestat; skončit, dokončit ◆ あること、仕事完了する。止む。

a) ◆ 気象/現象/活動 は/が 上がる

『雨が上がった。Přestalo pršet.』 『月経が上がった。Přestala menstruovat buď s věkem, nebo jako fáze cyklu.』 『ようやく原稿が上がった。Konečně jsem dopsal rukopis.』 『母は風呂から上がったところだ。Maminka právě vylezla z ofura.』

b) ◆ 人 は/が 活動 から/で 上がる